RAAD VIR GEESTESWETENSKAPLIKE NAVORSING

HUMANITAS
RGN • HSRC

HUMAN SCIENCES RESEARCH COUNCIL

M.N 19

NAVORSINGSBEVINDING

*

RESEARCH FINDING

WERKGELEENTHEDE IN DIE VERVAARDIGINGSEKTOR VAN BRITS IN 1974

INSTITUTE FOR MANPOWER RESEARCH INSTITUTE FOR MANPOWER RESEARCH INSTITUUT VIR MANNEKRAGNAVORS

INSTITUUT VIR MANNEKRAGNAVORSING INSTITUUT VIR MANNEKRAGNAVORSING INSTITUTE FOR MANPOWER RES

001.3072068 HSRC

Klasnr./Class No.	Registernr./No.
001.3072068 HSRC MN 19	27050/4

RGN RAAD VIR GEESTESWETENSKAPLIKE NAVORSING

BIBLIOTEEK
LIBRARY

HSRC HUMAN SCIENCES RESEARCH COUNCIL

SUID-AFRIKAANSE RAAD VIR GEESTESWETENSKAPLIKE NAVORSING

WERKGELEENTHEDE IN DIE VERVAARDIGINGSEKTOR VAN BRITS IN 1974

H.A.B. Herbst, (B. Com.)

RGN-BIBLIOTEEK
HSRC LIBRARY

HUMANITAS
RGN-HSRC

VIR MANNEKRAGNAVORSING

VERVALDATUM/DATE DUE

DIREKTEUR: W. VERHOEF

PRETORIA

1975

2844363866

Navorsingsbevinding M-N-19

ISBN 0 86965 208 7

Prys R0,60

001.3072068 HSRC MN 19
052039

INHOUD

BLADSY

	INLEIDING	1
1.1	Agtergrond en doelstelling	1
1.2	Enkele begripsomskrywings	2
1.3	Metode van opname	3
2	NYWERHEIDSAMESTELLING	3
3	WERKGELEENTHEDE VOLGENS BEROEPSGROEP, NYWERHEIDSEKTOR, VOLKS= GROEP EN GESLAG	6
4	WERKGELEENTHEDE VOLGENS BEROEPSGROEP, KWALIFIKASIEVEREISTE, VOLKSGROEP EN GESLAG	14
5	ARBEIDSTEKORTE (VAKATURES)	22
6	GROEI IN WERKGELEENTHEDE	28
6.1	Groei in werkgeleenthede, Maart 1973 tot Maart 1974	28
6.2	Groei in werkgeleenthede, 1970 tot 1974	35
7	GEMIDDELDE LOON VERBONDE AAN WERKGELEENTHEDE VIR NIE-BLANKES	37
8	SAMEVATTING	42
	BYLAE A	44
	BYLAE B	52
	LYS VAN PUBLIKASIES	53

BIBLIOTEEK
LIBRARY
HSRC

REGISTERNOMMER

27050

1 INLEIDING

1.1 AGTERGROND EN DOELSTELLING

Sonder 'n doelbewuste desentralisasiebeleid sal die grootste uitbreiding van ekonomiese aktiwiteite en dus die skepping van werkgeleenthede in die bestaande metropolitaanse gebiede plaasvind. Volgens die Witskrif oor die verslag van die Interdepartementele Komitee insake die desentralisasie van Nywerhede, is dit om verskeie redes, sosiaal, ekonomies en polities, nodig dat ekonomiese groei ook moet plaasvind in of naby die gebiede waar daar groot konsentrasies van ander volke as die Blanke is. Die desentralisasiebeleid is gemik op die ontwikkeling van veral die vervaardigingsektor. Om 'n beeld te verkry van hoe daar met hierdie beleid gevorder is, het die RGN gedurende 1970/71 werkgeleentheidsopnames in die vervaardigingsektor van al die gedesentraliseerde gebiede van die RSA onderneem. (Kyk lys van publikasies, nos. 1-5.)

'n Versoek om hierdie opnames op te volg met opnames by bepaalde groeipunte is sedertdien van die Koördinerende Komitee vir Tegniese en Ambagsopleiding in Tuislande en Grensgebiede ontvang. Die gegewens van die opnames verskaf inligting wat van groot waarde by die beplanning van opleidingskemas is. 'n Verdere reeks opnames bied 'n beeld van die groei wat in die groeipunte plaasvind, daarom is die RGN versoek om hierdie opnames in siklusse van drie jaar te onderneem. In hierdie reeks het verslae oor die werkgeleenthede in Pietersburg en Potgietersrus reeds verskyn. (Kyk lys van publikasies, nos. 6 en 7.)

Hierdie verslag handel oor die opname in Brits se munisipale gebied wat gedurende Maart 1974 onderneem is.

Die doel met die ondersoek is om in die gebied die volgende te bepaal:

(a) Die beroep-, nywerheid- en kwalifikasiestruktuur van die arbeidsmag in tans bestaande ondernemings in die vervaardigingsektor;

(b) die groei in hierdie ondernemings vir die tydperke 1973-1974 en 1970-1974;

(c) bestaande arbeidstekorte;

(d) die Nie-Blankeloonstruktuur.

1.2 ENKELE BEGRIPSOMSKRYWINGS

Ten einde moontlike verwarring uit te skakel, word enkele begrippe wat in hierdie verslag gebruik word, omskryf.

1.2.1

Indiensneming dui op die getal werknemers wat teen 'n vergoeding by 'n werkgewer in diens is, insluitende werkende eienaars.

1.2.2 Arbeidstekorte

Arbeidstekorte is die getal bykomende werkers wat werkgewers teen die huidige loonpeile onmiddellik in diens wil neem.

1.2.3 Werkgeleenthede

Werkgeleenthede is die som van indiensneming en arbeidstekorte.

1.2.4

Die beroepe wat in die nywerhede voorkom, is in beroepsgroepe verdeel volgens die RGN-beroepskodelys gebaseer op die internasionale beroepsklassifikasie (bylae A).

1.2.5 Nywerhede

In hierdie verslag word slegs na sekondêre nywerhede, maar met uitsluiting van bou- en konstruksieondernemings, as nywerhede verwys (tabel 2.1).

1.2.6 Kwalifikasievereiste

Kwalifikasievereiste dui op die minimum kwalifikasie waaroor 'n aspirantwerker moet beskik voordat 'n werkgewer hom in 'n betrekking sal aanstel.

1.2.7 Nie-gesertifiseerde ambagsmanne

Hierdie beroepsgroep word onderskei van die beroepsgroep ambagsmanne en vakleerlinge in die sin dat daar van nie-gesertifiseerde ambagsmanne nie 'n ambagsertifikaat of vakleerlingskap vereis word nie. Hulle doen egter normaalweg die

werk van 'n ambagsman.

1.2.8 Halfgeskoolde werkers

Hierdie beroepsgroep bestaan uit werkers wat beroepe beoefen waarvoor indiensopleiding 'n vereiste is.

1.2.9 Ongeskoolde werkers of arbeiders

Hierdie beroepsgroep bestaan uit werkers aan wie geen kwalifikasie-vereiste gestel word nie en wat die werk met 'n minimum of geen indiensopleiding kan doen.

1.3 METODE VAN OPNAME

Alle werkgewers in die vervaardigingsektor binne die munisipale grense van Brits wat die werkgewers in die geproklameerde nywerheidsgebiede insluit, is deur 'n veldwerker besoek en die nodige gegewens met behulp van 'n vraelys (bylae B) bekom.

2 NYWERHEIDSAMESTELLING

In tabel 2.1 word die nywerhede volgens nywerheidsektor en aktiwiteit van onderneming geklassifiseer. Hierdie klassifikasie is volgens die Standaard-nywerheidsklassifikasie van die Departement van Statistiek gedoen.

In tabel 2.2 word die getal nywerhede volgens grootte in terme van werkgeleenthede in die onderskeie nywerheidsektore verdeel. Die getal nywerhede in die metaalprodukte, masjinerie en toerustingsektor en hout-, houtprodukte- en meubelsektor[1] onderskeidelik 17 en 11, maak 70 persent van die totale getal nywerhede uit. Nywerhede met werkgeleenthede minder as 50 maak 6,5 persent van die totale getal nywerhede uit. Verder het 25 persent van die nywerhede, werk-geleenthede van 100 en meer. Daar is ook reeds 4 nywerhede wat meer as 400 werkgeleenthede elk bied. Hierdie 4 is almal in die nuwe nywerheidsgebied van Brits gevestig.

1) Daar sal voortaan na bogenoemde sektore verwys word as die metaalsektor en houtsektor.

TABEL 2.1

KLASSIFIKASIE VAN NYWERHEIDSEKTORE EN AKTIWITEITE VAN ONDERNEMINGS

Nywerheidsektor	Aktiwiteit van onderneming
Voedsel, drank en tabak	Bakkerye - brood en banket
Hout, houtprodukte en meubels	Saag, skaaf en ander houtwerke Vervaardiging van meubels en vaste toerusting, hoofsaaklik van hout Vervaardiging van ander houtprodukte
Papier, papierprodukte en drukwerk	Drukkerye
Chemikalieë, rubber en plastiek	Vervaardiging van motorbande en toebehore
Minerale (nie-metaal)	Verwerking van halfedelstene Verwerking van graniet en granietprodukte
Metaalprodukte, masjinerie en toerusting	Vervaardiging van strukturele metaalprodukte Vervaardiging van metaalprodukte, uitgesluit masjinerie en toerusting Vervaardiging van landboumasjinerie en toe-rusting Vervaardiging van masjinerie en toerusting Vervaardiging van industriële elektriese masjinerie en toerusting Vervaardiging van motorvoertuie
Ander	Vervaardiging van kwas- en borselware Vervaardiging van sportbenodigdhede Vervaardiging van speelgoed

TABEL 2.2

GROOTTE VAN NYWERHEDE IN TERME VAN WERKGELEENTHEDE EN NYWERHEIDSEKTOR

Getal werkgeleenthede	Getal nywerhede: Voedsel, drank en tabak	Hout, houtprodukte en meubels	Papier, papierprodukte en drukwerk	Chemikalieë, rubber en plastiek	Minerale (nie-metaal)	Metaalprodukte, masjinerie en toerusting	Ander	Totaal N	Totaal %
1 - 9	2	2					2	6	15,0
10 - 19		3	1		1	3		8	20,0
20 - 29	1	1				2		4	10,0
30 - 39		1			1	2	1	5	12,5
40 - 49						2		2	5,0
50 - 59	1	2				1		4	10,0
60 - 99						1		1	2,5
100 - 199		2		1	1			4	10,0
200 - 399						2		2	5,0
400 - 699						4		4	10,0
TOTAAL N	4	11	1	1	3	17	3	40	100
%	10,0	27,5	2,5	2,5	7,5	42,5	7,5	100	

3 WERKGELEENTHEDE VOLGENS BEROEPSGROEP, NYWERHEIDSEKTOR, VOLKSGROEP EN GESLAG

In tabelle 3.1 tot 3.5 word die werkgeleenthede wat aangetref is, volgens verskillende kombinasies van die veranderlikes beroepsgroep, nywer= heidsektor, volksgroep en geslag ontleed.

Tabel 3.1 toon dat die totale getal nywerheidswerkgeleenthede in die 40 nywerhede op 4164 te staan kom. Die aandeel van die verskillende volksgroepe is as volg: Die werkgeleenthede vir Blankes is 632 (15,2%), vir Bantoes 3473 (83,4%) en vir Ander 59 (1,4%). Van die 632 werkgeleenthede vir Blankes en 3473 werkgeleenthede vir Bantoes kom onderskeidelik 416 (65,8%) en 2648 (76,2%) in die metaalsektor voor. In totaal kom 74,3 persent van alle werkgeleenthede in die metaalsektor voor. Hierdie syfers toon die besondere rol wat hierdie sektor in die nywerheidsamestelling van Brits speel.

Benewens die metaalsektor toon tabel 3.1 dat slegs in die houtsektor 'n aanmerklike getal werkgeleenthede geskep word, naamlik 514 (12,3%) van die totale werkgeleenthede. Net meer as 86 persent van alle werkgeleenthede word in bogenoemde 2 sektore aangetref.

Tabelle 3.2 en die ander tabelle wat beroepsverdelings aantoon, wys dat die tradisionele beroepstruktuur steeds in die grensgebiede aangetref word. Die meeste professionele, semi-professionele en tegnici-poste en nagenoeg al die besturende en uitvoerende poste word deur Blanke mans gevul terwyl Blanke vroue hoofsaaklik as klerke werk. Nie-Blanke mans en vroue word meesal in die opera= teurs-, halfgeskoolde en arbeidersberoepe aangetref. Diversifikasie van Nie-Blankewerkgeleenthede is egter reeds duidelik waarneembaar. In die beroeps= groepe professionele, semi-professionele en tegniese werkers, klerklike werkers, voormanne en toesighouers, ambagsmanne en vakleerlinge en nie-gesertifiseerde ambagsmanne is daar 327 (39,3%) werkgeleenthede vir Bantoes uit 'n totaal van 832 werkgeleenthede in genoemde beroepsgroepe. Die groot persentasie Bantoes in die laer beroepsgroepe kan daarom nie uitsluitlik toegeskryf word aan die feit dat Blankes hoofsaaklik hoër poste beklee nie. Die persentasie werkgeleent= hede vir Blankes is relatatief laag, net meer as 15 persent, en al sou die werk= geleenthede vir dié volksgroep eweredig oor die beroepsgroepe versprei wees, sou die oorgrote meerderheid Bantoes nog steeds as arbeiders, halfgeskoolde werkers en operateurs in diens geneem word.

TABEL 3.1

WERKGELEENTHEDE VOLGENS NYWERHEIDSEKTOR EN VOLKSGROEP

Nywerheidsektor		Werkgeleenthede							
		Blank		Bantoe		Ander		Totaal	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Voedsel, drank en tabak	N %	19 19,8	3,0	75 78,1	2,2	2 2,1	3,4	96 100	2,3
Hout, houtprodukte en meubels	N %	71 13,8	11,2	418 81,3	12,0	25 4,9	42,4	514 100	12,3
Papier, papierprodukte en drukwerk	N %	12 80,0	1,9	3 20,0	0,1			15 100	0,4
Chemikalieë, rubber en plastiek	N %	61 32,6	9,7	125 66,8	3,6	1 0,5	1,7	187 100	4,5
Minerale (nie-metaal)	N %	47 22,3	7,4	164 77,7	4,7			211 100	5,1
Metaalprodukte, masjine= rie en toerusting	N %	416 13,4	65,8	2648 85,6	76,2	31 1,0	52,5	3095 100	74,3
Ander	N %	6 13,0	0,9	40 87,0	1,2			46 100	1,1
TOTAAL	N %	632 15,2	100	3473 83,4	100	59 1,4	100	4164 100	100

TABEL 3.2

WERKGELEENTHEDE VOLGENS BEROEPSGROEP, NYWERHEIDSEKTOR EN VOLKSGROEP

Beroepsgroep	Nywerheidsektor																	
	Voedsel, drank en tabak						Hout, houtprodukte en meubels						Papier, papierprodukte en drukwerk					
	Blank		Bantoe		Ander		Blank		Bantoe		Ander		Blank		Bantoe		Ander	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Professionele, semi-professionele en tegniese werkers																		
Besturende en uitvoerende werkers	8	42,1					20	28,2					2	16,7				
Klerklike werkers	2	10,5					23	32,4	7	1,7			1	8,3				
Verkoops- en verwante werkers	3	15,8					4	5,6										
Vervoerwerkers	3	18,8	5	6,7					9	2,2	1	4,0						
Dienswerkers	1	5,3							4	1,0								
Voormanne en toesighouers							11	15,5	4	1,0	7	28,0						
Ambagsmanne en vakleerlinge	2	10,5					8	11,3	6	1,4	3	12,0	5	41,7				
Nie-gesertifiseerde ambagsmanne							4	5,6	41	9,8	2	8,0						
Operateurs			28	37,3	2	100,0	1	1,4	102	24,4	6	24,0						
Halfgeskoolde werkers			19	25,3					129	30,9	2	8,0	4	33,3	1	33,3		
Arbeiders			23	30,7					116	27,8	4	16,0			2	66,7		
TOTAAL	19	100	75	100	2	100	71	100	418	100	25	100	12	100	3	100		

tabel vervolg

TABEL 3.2 VERVOLG

Beroepsgroep	Nywerheidsektor																	
	Chemikalieë, rubber en plastiek						Minerale (nie-metaal)						Metaalprodukte, masjinerie en toerusting					
	Blank		Bantoe		Ander		Blank		Bantoe		Ander		Blank		Bantoe		Ander	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Professionele, semi-professionele en tegniese werkers	2	3,3											39	9,4	20	0,8		
Besturende en uitvoerende werkers	12	19,7					7	14,9	1	0,6			58	13,9	2	0,1		
Klerklike werkers	13	21,3	4	3,2			18	38,3					118	28,4	74	2,8	15	48,4
Verkoops- en verwante werkers													7	1,7				
Vervoerwerkers			5	4,0					7	4,3			1	0,2	47	1,8		
Dienswerkers	5	8,2											7	1,7	42	1,6		
Voormanne en toesighouers	13	21,3	13	10,4			5	10,6	7	4,3			76	18,3	50	1,9	1	3,2
Ambagsmanne en vakleerlinge	16	26,2					9	19,1					95	22,8	5	0,2		
Nie-gesertifiseerde ambagsmanne							8	17,0					6	1,4	96	3,6	2	6,5
Operateurs			59	47,2	1	100,0			21	12,8			9	2,2	1115	42,1	3	9,7
Halfgeskoolde werkers			26	20,8					84	51,2					586	22,1	10	32,3
Arbeiders			18	14,4					44	26,8					611	23,1		
TOTAAL	61	100	125	100	1	100	47	100	164	100			416	100	2648	100	31	100

- tabel vervolg

TABEL 3.2 VERVOLG

Beroepsgroep	Nywerheidsektor											
	Ander						Totaal					
	Blank		Bantoe		Ander		Blank		Bantoe		Ander	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Professionele, semi-professionele en tegniese werkers							41	6,5	20	0,6		
Besturende en uitvoerende werkers	5	83,3					112	17,7	3	0,1		
Klerklike werkers							175	27,7	85	2,4	15	25,4
Verkoops- en verwante werkers							14	2,2				
Vervoerwerkers							4	0,6	73	2,1	1	1,7
Dienswerkers							13	2,1	46	1,3		
Voormanne en toesighouers							105	16,6	74	2,1	8	13,6
Ambagsmanne en vakleerlinge	1	16,7					136	21,5	11	0,3	3	5,1
Nie-gesertifiseerde ambagsmanne							18	2,8	137	3,9	4	6,8
Operateurs			10	25,0			10	1,6	1335	38,4	12	20,3
Halfgeskoolde werkers			5	12,5			4	0,6	850	24,5	12	20,3
Arbeiders			25	62,5					839	24,2	4	6,8
TOTAAL	6	100	40	100			632	100	3473	100	59	100

TABEL 3.3

WERKGELEENTHEDE VOLGENS BEROEPSGROEP EN VOLKSGROEP

Beroepsgroep		Werkgeleenthede							
		Blank		Bantoe		Ander		Totaal	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Professionele, semi-profes= sionele en tegniese werkers	N	41	6,5	20	0,6			61	1,5
	%	67,2		32,8				100	
Besturende en uitvoerende werkers	N	112	17,7	3	0,1			115	2,8
	%	97,4		2,6				100	
Klerklike werkers	N	175	27,7	85	2,4	15	25,4	275	6,6
	%	63,6		30,9		5,5		100	
Verkoops- en verwante werkers	N	14	2,2					14	0,3
	%	100,0						100	
Vervoerwerkers	N	4	0,6	73	2,1	1	1,7	78	1,9
	%	5,1		93,6		1,3		100	
Dienswerkers	N	13	2,1	46	1,3			59	1,4
	%	22,0		78,0				100	
Voormanne en toesighouers	N	105	16,6	74	2,1	8	13,6	187	4,5
	%	56,1		39,6		4,3		100	
Ambagsmanne en vakleerlinge	N	136	21,5	11	0,3	3	5,1	150	3,6
	%	90,7		7,3		2,0		100	
Nie-gesertifiseerde ambags= manne	N	18	2,8	137	3,9	4	6,8	159	3,8
	%	11,3		86,2		2,5		100	
Operateurs	N	10	1,6	1335	38,4	12	20,3	1357	32,6
	%	0,7		98,4		0,9		100	
Halfgeskoolde werkers	N	4	0,6	850	24,5	12	20,3	866	20,8
	%	0,5		98,2		1,4		100	
Arbeiders	N			839	24,2	4	6,8	843	20,2
	%			99,5		0,5		100	
TOTAAL	N	632	100	3473	100	59	100	4164	100
	%	15,2		83,4		1,4		100	

TABEL 3.4

WERKGELEENTHEDE VOLGENS BEROEPSGROEP, VOLKSGROEP EN GESLAG

Beroepsgroep	Werkgeleenthede																			
	Blank						Bantoe						Ander						Totaal	
	Manlik		Vroulik		Totaal		Manlik		Vroulik		Totaal		Manlik		Vroulik		Totaal			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Professionele, semi-professionele en tegniese werkers	41	8,1			41	6,5	20	0,7			20	0,6							61	1,5
Besturende en uitvoerende werkers	110	21,6	2	1,6	112	17,7	3	0,1			3	0,1							115	2,8
Klerklike werkers	64	12,6	111	90,2	175	27,7	76	2,6	9	1,5	85	2,4	13	24,5	2	33,3	15	25,4	275	6,6
Verkoops- en verwante werkers	9	1,8	5	4,1	14	2,2													14	0,3
Vervoerwerkers	4	0,8			4	0,6	73	2,5			73	2,1	1	1,9			1	1,7	78	1,9
Dienswerkers	13	2,6			13	2,1	45	1,6	1	0,2	46	1,3							59	1,4
Voormanne en toesighouers	104	20,4	1	0,8	105	16,6	74	2,6			74	2,1	8	15,1			8	13,6	187	4,5
Ambagsmanne en vakleerlinge	136	26,7			136	21,5	11	0,4			11	0,3	3	5,7			3	5,1	150	3,6
Nie-gesertifiseerde ambagsmanne	18	3,5			18	2,8	137	4,8			137	3,9	4	7,5			4	6,8	159	3,8
Operateurs	10	2,0			10	1,6	1047	36,5	288	47,8	1335	38,4	10	18,9	2	33,3	12	20,3	1357	32,6
Halfgeskoolde werkers			4	3,3	4	0,6	713	24,8	137	22,8	850	24,5	10	18,9	2	33,3	12	20,3	866	20,8
Arbeiders							672	23,4	167	27,7	839	24,2	4	7,5			4	6,8	843	20,2
TOTAAL	509	100	123	100	632	100	2871	100	602	100	3473	100	53	100	6	100	59	100	4164	100

TABEL 3.5

WERKGELEENTHEDE VOLGENS NYWERHEIDSEKTOR, VOLKSGROEP EN GESLAG

Nywerheidsektor	Werkgeleenthede																			
	Blank						Bantoe						Ander						Totaal	
	Manlik		Vroulik		Totaal		Manlik		Vroulik		Totaal		Manlik		Vroulik		Totaal			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Voedsel, drank en tabak	15	2,9	4	3,3	19	3,0	58	2,0	17	2,8	75	2,2	2	3,8			2	3,4	96	2,3
Hout, houtprodukte en meubels	52	10,2	19	15,4	71	11,2	338	11,8	80	13,3	418	12,0	25	47,2			25	42,4	514	12,3
Papier, papierpro= dukte en drukwerk	7	1,4	5	4,1	12	1,9	3	0,1			3	0,1							15	0,4
Chemikalieë, rubber en plastiek	51	10,0	10	8,1	61	9,7	125	4,4			125	3,6	1	1,9			1	1,7	187	4,5
Minerale (nie-metaal)	37	7,3	10	8,1	47	7,4	147	5,1	17	2,8	164	4,7							211	5,1
Metaalprodukte, mas= jinerie en toerusting	341	67,0	75	61,0	416	65,8	2189	76,2	459	76,2	2648	76,2	25	47,2	6	100,0	31	52,5	3095	74,3
Ander	6	1,2			6	0,9	11	0,4	29	4,8	40	1,2							46	1,1
TOTAAL	509	100	123	100	632	100	2871	100	602	100	3473	100	53	100	6	100	59	100	4164	100

'n Aspek van die arbeidspatroon wat vermelding verdien, is die feit dat van die 187 werkgeleenthede in die beroepsgroep voormanne en toesighouers, 74 (39,6%) vir Bantoes is. Die rol wat die Bantoe as eerstelyn-toesighouer begin speel is duidelik.

Van die 3473 werkgeleenthede vir Bantoes is 602 (17,3%) werkgeleent= hede vir Bantoevroue (tabel 3.4 en 3.5). Hierdie syfers toon dat Bantoevroue op 'n aansienlike skaal as nywerheidswerkers in diens geneem word.

4 WERKGELEENTHEDE VOLGENS BEROEPSGROEP, KWALIFIKASIEVEREISTE, VOLKSGROEP EN GESLAG

In tabel 4.1 word werkgeleenthede verdeel volgens beroepsgroep, kwa= lifikasievereiste en volksgroep. In tabelle 4.2 en 4.3 word werkgeleenthede verder verdeel volgens kwalifikasievereiste, volksgroep en geslag.

Uit tabel 4.1 blyk dat daar vir 'n groot deel van die werkgeleenthede in sommige beroepsgroepe soos voormanne en toesighouers, ambagsmanne en vak= leerlinge en nie-gesertifiseerde ambagsmanne bo en behalwe 'n akademiese kwali= fikasievereiste ook nog een of ander beroepskwalifikasie- of beroepsondervinding= vereiste gestel word. Werkgeleenthede waar 'n kwalifikasie vereis word van hoër as st. 6 kom meestal in beroepsgroepe soos professionele, semi-professionele en tegniese werkers, besturende en uitvoerende werkers, klerklike werkers sowel as voormanne en toesighouers en ambagsmanne en vakleerlinge voor. Werkgeleenthede met 'n kwalifikasievereiste van st. 5 en laer bestaan nie vir Blankes nie, omdat algemeen aanvaar word dat opleibare Blankes in die Republiek van Suid-Afrika minstens oor 'n st. 6-sertifikaat beskik.

Volgens tabel 4.2 word vir 617 (97,6%) van die werkgeleenthede vir Blankes 'n kwalifikasievereiste van st. 8 en hoër gestel, waarvan 266 (42,1%) in die st. 10+ beroepskwalifikasiekategorie val. Vir 3125 (89,9%) van die werkgeleenthede vir Bantoes word 'n kwalifikasievereiste van laer as st. 8 gestel, waarvan 1400 (40,3%) in die geen en/of beroepsopleidingkategorie val. Hierdie syfer toon die belangrike rol wat indiensopleiding in die nywerheid speel.

By die werkgeleenthede vir Bantoevroue word 'n laer kwalifikasie= vereiste gestel teenoor die vereiste wat gestel word vir werkgeleenthede vir

TABEL 4.1

WERKGELEENTHEDE VOLGENS BEROEPSGROEP, KWALIFIKASIEVEREISTE EN VOLKSGROEP

Beroepsgroep		Kwalifikasievereiste																	
		Geen en/of beroepsopleiding						Lees en skryf tot st. 2 en/of beroepsopleiding						St. 3 tot st. 5 en/of beroepsopleiding					
		Blank		Bantoe		Ander		Blank		Bantoe		Ander		Blank		Bantoe		Ander	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Professionele, semi-professionele en tegniese werkers	N															6	0,8		
	%															30,0			
Besturende en uitvoerende werkers	N															1	0,1		
	%															33,3			
Klerklike werkers	N															1	0,1		
	%															1,2			
Verkoops- en verwante werkers	N																		
	%																		
Vervoerwerkers	N			1	0,1					2	0,5					3	0,4		
	%			1,4						2,7						4,1			
Dienswerkers	N			25	1,8					2	0,5					19	2,4		
	%			54,3						4,3						41,3			
Voormanne en toesighouers	N			5	0,4					6	1,6					7	0,9		
	%			6,8						8,1						9,5			
Ambagsmanne en vakleerlinge	N																		
	%																		
Nie-gesertifiseerde ambagsmanne	N			1	0,1											31	4,0		
	%			0,7												22,6			
Operateurs	N			155	11,1					152	41,5	3	60,0			456	58,5	3	33,3
	%			11,6						11,4		25,0				34,2		25,0	
Halfgeskoolde werkers	N			374	26,7	2	33,3			204	55,7	2	40,0			255	32,7	6	66,[illegible]
	%			44,0		16,7				24,0		16,7				30,0		50,0	
Arbeiders	N			839	59,9	4	66,7												
	%			100,0		100,0													
TOTAAL	N			1400	100	6	100			366	100	5	100			779	100	9	100
	%			40,3		10,2				10,5		8,5				22,4		15,3	

27050

tabel vervolg

TABEL 4.1 VERVOLG

Beroepsgroep		Kwalifikasievereiste: St. 6 tot st. 7 (skolasties of tegnies)						St. 6 tot st. 7 plus beroepskwalifikasie						St. 8 tot st. 9 (skolasties of tegnies)					
		Blank		Bantoe		Ander		Blank		Bantoe		Ander		Blank		Bantoe		Ander	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Professionele, semi-professionele en tegniese werkers	N													11	12,0	11	12,5		
	%													26,8		55,0			
Bestuurende en uitvoerende werkers	N													4	4,3				
	%													3,6					
Klerklike werkers	N	1	50,0	11	17,2			3	23,1					29	31,5	49	55,7	8	88,9
	%	0,6		12,9				1,7						16,6		57,6		53,3	
Verkoops- en verwante werkers	N													4	4,3				
	%													28,6					
Vervoerwerkers	N			38	59,4	1	50,0			21	4,1			4	4,3	5	5,7		
	%			52,1		100,0				28,8				100,0		6,8			
Dienswerkers	N	1	50,0											12	13,0				
	%	7,7												92,3					
Voormanne en toesighouers	N			6	9,4					21	4,1			3	3,3	6	6,8		
	%			8,1						28,4				2,9		8,1			
Ambagsmanne en vakleerlinge	N			4	6,3	1	50,0					1	8,3	10	10,9	1	1,1		
	%			36,4		33,3						33,3		7,4		9,1			
Nie-gesertifiseerde ambagsmanne	N							3	23,1	42	8,1	3	25,0	10	10,9	12	13,6	1	11,1
	%							16,7		30,7		75,0		55,6		8,8		25,0	
Operateurs	N							7	53,8	421	81,6	6	50,0	1	1,1	3	3,4		
	%							70,0		31,5		50,0		10,0		0,2			
Halfgeskoolde werkers	N			5	7,8					11	2,1	2	16,7	4	4,3	1	1,1		
	%			0,6						1,3		16,7		100,0		0,1			
Arbeiders	N																		
	%																		
TOTAAL	N	2	100	64	100	2	100	13	100	516	100	12	100	92	100	88	100	9	100
	%	0,3		1,8		3,4		2,1		14,9		20,3		14,6		2,5		15,3	

tabel vervolg

TABEL 4.1 VERVOLG

Beroepsgroep		Kwalifikasievereiste																	
		St. 8 tot st. 9 plus beroepskwalifikasie						St. 10 (skolasties of tegnies)						St. 10 plus beroeps= kwalifikasie					
		Blank		Bantoe		Ander		Blank		Bantoe		Ander		Blank		Bantoe		Ander	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Professionele, semi-professionele en tegniese werkers	N			1	0,4			1	0,9	1	6,7			13	4,9				
	%			5,0				2,4		5,0				31,7					
Besturende en uit= voerende werkers	N	2	2,4					10	8,7	1	6,7			63	23,7	1	6,7		
	%	1,8						8,9		33,3				56,3		33,3			
Klerklike werkers	N	8	9,4	9	4,0	2	20,0	99	86,1	13	86,7	5	100,0	27	10,2				
	%	4,6		10,6		13,3		56,6		15,3		33,3		15,4					
Verkoops- en ver= wante werkers	N							4	3,5					4	1,5				
	%							28,6						28,6					
Vervoerwerkers	N			3	1,3														
	%			4,1															
Dienswerkers	N																		
	%																		
Voormanne en toe= sighouers	N	50	58,8	22	9,7	8	80,0	1	0,9					51	19,2	1	6,7		
	%	47,6		29,7		100,0		1,0						48,6		1,4			
Ambagsmanne en vakleerlinge	N	18	21,2											108	40,6	6	40,0	1	100,0
	%	13,2												79,4		54,5		33,3	
Nie-gesertifi= seerde ambagsmanne	N	5	5,9	51	22,5														
	%	27,8		37,2															
Operateurs	N	2	2,4	141	62,1											7	46,7		
	%	20,0		10,6												0,5			
Halfgeskoolde werkers	N																		
	%																		
Arbeiders	N																		
	%																		
TOTAAL	N	85	100	227	100	10	100	115	100	15	100	5	100	266	100	15	100	1	100
	%	13,4		6,5		16,9		18,2		0,4		8,5		42,1		0,4		1,7	

tabel vervolg

TABEL 4.1 VERVOLG

Beroepsgroep		Kwalifikasievereiste											
		B-graad en/of verdere opleiding						Totaal					
		Blank		Bantoe		Ander		Blank		Bantoe		Ander	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Professionele, semi-professionele en teg= niese werkers	N	16	27,1	1	33,3			41	6,5	20	0,6		
	%	39,0		5,0				100		100			
Besturende en uitvoerende werkers	N	33	55,9					112	17,7	3	0,1		
	%	29,5						100		100			
Klerklike werkers	N	8	13,6	2	66,7			175	27,7	85	2,4	15	25,4
	%	4,6		2,4				100		100		100	
Verkoops- en verwante werkers	N	2	3,4					14	2,2				
	%	14,3						100					
Vervoerwerkers	N							4	0,6	73	2,1	1	1,7
	%							100		100		100	
Dienswerkers	N							13	2,1	46	1,3		
	%							100		100			
Voormanne en toesighouers	N							105	16,6	74	2,1	8	13,6
	%							100		100		100	
Ambagsmanne en vakleerlinge	N							136	21,5	11	0,3	3	5,1
	%							100		100		100	
Nie-gesertifiseerde ambagsmanne	N							18	2,8	137	3,9	4	6,8
	%							100		100		100	
Operateurs	N							10	1,6	1335	38,4	12	20,3
	%							100		100		100	
Halfgeskoolde werkers	N							4	0,6	850	24,5	12	20,3
	%							100		100		100	
Arbeiders	N									839	24,2	4	6,8
	%									100		100	
TOTAAL	N	59	100	3	100			632	100	3473	100	59	100
	%	9,3		0,1				100		100		100	

TABEL 4.2

WERKGELEENTHEDE VOLGENS KWALIFIKASIEVEREISTE, VOLKSGROEP EN GESLAG

Kwalifikasievereiste	Werkgeleenthede											
	Blank						Bantoe					
	Manlik		Vroulik		Totaal		Manlik		Vroulik		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Geen en/of beroepsopleiding							1086	37,8	314	52,2	1400	40,3
Lees en skryf tot st. 2 en/of beroeps= opleiding							305	10,6	61	10,1	366	10,5
St. 3 tot st. 5 en/of beroepsopleiding							601	20,9	178	29,6	779	22,4
St. 6 tot st. 7 (skolasties of tegnies)	2	0,4			2	0,3	61	2,1	3	0,5	64	1,8
St. 6 tot st. 7 plus beroepskwalifikasie	13	2,6			13	2,1	482	16,8	34	5,6	516	14,9
St. 8 tot st. 9 (skolasties of tegnies)	66	13,0	26	21,1	92	14,6	83	2,9	5	0,8	88	2,5
St. 8 tot st. 9 plus beroepskwalifikasie	83	16,3	2	1,6	85	13,4	221	7,7	6	1,0	227	6,5
St. 10 (skolasties of tegnies)	37	7,3	78	63,4	115	18,2	14	0,5	1	0,2	15	0,4
St. 10 plus beroepskwalifikasie	249	48,9	17	13,8	266	42,1	15	0,5			15	0,4
B-graad en/of verdere opleiding	59	11,6			59	9,3	3	0,1			3	0,1
TOTAAL	509	100	123	100	632	100	2871	100	602	100	3473	100

tabel vervolg

TABEL 4.2 VERVOLG

Kwalifikasievereiste	Werkgeleenthede							
	Ander						Totaal	
	Manlik		Vroulik		Totaal			
	N	%	N	%	N	%	N	%
Geen en/of beroepsopleiding	6	11,3			6	10,2	1406	33,8
Lees en skryf tot st. 2 en/of beroepsopleiding	3	5,7	2	33,3	5	8,5	371	8,9
St. 3 tot st. 5 en/of beroepsopleiding	7	13,2	2	33,3	9	15,3	788	18,9
St. 6 tot st. 7 (skolasties of tegnies)	2	3,8			2	3,4	68	1,6
St. 6 tot st. 7 plus beroepskwalifikasie	12	22,6			12	20,3	541	13,0
St. 8 tot st. 9 (skolasties of tegnies)	8	15,1	1	16,7	9	15,3	189	4,5
St. 8 tot st. 9 plus beroepskwalifikasie	10	18,9			10	16,9	322	7,7
St. 10 (skolasties of tegnies)	4	7,5	1	16,7	5	8,5	135	3,2
St. 10 plus beroepskwalifikasie	1	1,9			1	1,7	282	6,8
B-graad en/of verdere opleiding							62	1,5
TOTAAL	53	100	6	100	59	100	4164	100

TABEL 4.3

WERKGELEENTHEDE VOLGENS KWALIFIKASIEVEREISTE EN VOLKSGROEP

Kwalifikasievereiste		Werkgeleenthede							
		Blank		Bantoe		Ander		Totaal	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Geen en/of beroepsopleiding	N			1400	40,3	6	10,2	1406	33,8
	%			99,6		0,4		100	
Lees en skryf tot st. 2 en/of beroepsopleiding	N			366	10,5	5	8,5	371	8,9
	%			98,7		1,3		100	
St. 3 tot st. 5 en/of beroepsopleiding	N			779	22,4	9	15,3	788	18,9
	%			98,9		1,1		100	
St. 6 tot st. 7 (skolasties of tegnies)	N	2	0,3	64	1,8	2	3,4	68	1,6
	%	2,9		94,1		2,9		100	
St. 6 tot st. 7 plus beroepskwalifikasie	N	13	2,1	516	14,9	12	20,3	541	13,0
	%	2,4		95,4		2,2		100	
St. 8 tot st. 9 (skolasties of tegnies)	N	92	14,6	88	2,5	9	15,3	189	4,5
	%	48,7		46,6		4,8		100	
St. 8 tot st. 9 plus beroepskwalifikasie	N	85	13,4	227	6,5	10	16,9	322	7,7
	%	26,4		70,5		3,1		100	
St. 10 (skolasties of tegnies)	N	115	18,2	15	0,4	5	8,5	135	3,2
	%	85,2		11,1		3,7		100	
St. 10 plus beroepskwalifikasie	N	266	42,1	15	0,4	1	1,7	282	6,8
	%	94,3		5,3		0,4		100	
B-graad en/of verdere opleiding	N	59	9,3	3	0,1			62	1,5
	%	95,2		4,8				100	
TOTAAL	N	632	100	3473	100	59	100	4164	100
	%	15,2		83,4		1,4		100	

Bantoemans. Werkgeleenthede vir Bantoes met 'n kwalifikasievereiste van st. 8 en hoër word vir 12 (2,0%) Bantoevroue en vir 336 (11,7%) Bantoemans gestel. Daar bestaan reeds 18 werkgeleenthede vir Bantoes waar 'n kwalifikasievereiste hoër as st. 10 gestel word. Kwalifikasievereiste van st. 8 en hoër word vir alle werkgeleenthede vir Blanke vroue en vir 97 persent van die werkgeleenthede vir Blanke mans gestel. Hierdie verskille ten opsigte van kwalifikasievereistes gestel aan werkgeleenthede vir die verskillende geslagte kan hoofsaaklik toegeskryf word (tabel 3.4) aan die soort beroep wat beoefen word.

5 ARBEIDSTEKORTE (VAKATURES)

In tabel 5.1 word vakatures volgens beroepsgroep, nywerheidsektor en volksgroep en in tabel 5.2 ook volgens kwalifikasievereiste ontleed.

Volgens tabel 5.1 bestaan daar 218 vakatures in die Britsgebied, 26 vir Blank en 192 vir Nie-Blank. Uit 'n totaal van 632 werkgeleenthede vir Blankes is die arbeidstekort vir Blankes 4,1 persent en uit 'n totaal van 3532 werkgeleenthede vir Nie-Blankes is die arbeidstekort 5,4 persent. Volgens die Departement van Arbeid se Mannekragopname Nr. 10 van April 1973 is die arbeidstekort van Blankes 4,2 persent. Die tekort aan Blanke-arbeid in die Britsgebied is dus ongeveer dieselfde as in die res van die Republiek. Die Mannekragopname verstrek geen inligting oor vakatures wat vir Bantoes bestaan nie.

Die grootste tekort aan Blanke-arbeid word in die beroepsgroep ambagsmanne en vakleerlinge ondervind. Alhoewel klein (11) maak hierdie tekort 42,3 persent van die totale tekort aan Blanke-arbeid uit. Tekorte aan Blanke ambagsmanne en vakleerlinge word landswyd ondervind. Mannekragopname Nr. 10 (1973) toon dat 7,4 persent van die werkgeleenthede in hierdie beroepsgroep vakant is. In die Britsgebied is die ooreenstemmende persentasie 8,1 persent.

Uit die totale arbeidstekort aan Nie-Blankes (192) kom 107 (55,7%) in die beroepsgroep operateurs en 180 (93,8%) in die metaalsektor voor. Arbeidsomset veroorsaak altyd 'n aantal vakatures, wat nie noodwendig op 'n arbeidstekort dui nie. Dit is egter onwaarskynlik dat arbeidsomset, 5,4 persent vakatures kan laat ontstaan. Dit wil dus voorkom asof daar wel ten tye van die opname 'n werklike tekort aan opgeleide werkers bestaan het.

TABEL 5.1

VAKATURES VOLGENS BEROEPSGROEP, NYWERHEIDSEKTOR EN VOLKSGROEP

Beroepsgroep		Nywerheidsektor															
		Voedsel, drank en tabak				Hout, houtprodukte en meubels				Papier, papier= produkte en drukwerk				Chemikalieë, rubber en plastiek			
		Blank		Nie-Blank		Blank		Nie-Blank		Blank		Nie-Blank		Blank		Nie-Blank	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Professionele, semi-professionele en tegniese werkers	N																
	%																
Besturende en uit-voerende werkers	N																
	%																
Klerklike werkers	N																
	%																
Verkoops- en verwante werkers	N																
	%																
Vervoerwerkers	N			1	33,3												
	%			100,0													
Dienswerkers	N																
	%																
Voormanne en toesig= houers	N					3	100,0	2	22,2					2	50,0		
	%					50,0		13,3						33,3			
Ambagsmanne en vak= leerlinge	N							2	22,2					2	50,0		
	%							100,0						18,2			
Nie-gesertifiseerde ambagsmanne	N							2	22,2								
	%							50,0									
Operateurs	N							3	33,3								
	%							2,8									
Halfgeskoolde werkers	N			2	66,6												
	%			6,3													
Arbeiders	N																
	%																
TOTAAL	N			3	100	3	100	9	100					4	100		
	%			1,6		11,5		4,7						15,4			

tabel vervolg

TABEL 5.1 VERVOLG

Beroepsgroep		Nywerheidsektor															
		Minerale (nie-metaal)				Metaalprodukte, masjinerie en toerusting				Ander				Totaal			
		Blank		Nie-Blank		Blank		Nie-Blank		Blank		Nie-Blank		Blank		Nie-Blank	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Professionele, semi-professionele en tegniese werkers	N					1	5,3							1	3,8		
	%					100,0								100			
Besturende en uitvoerende werkers	N																
	%																
Klerklike werkers	N					5	26,3							5	19,2		
	%					100,0								100			
Verkoops- en verwante werkers	N					2	10,5							2	7,7		
	%					100,0								100			
Vervoerwerkers	N					1	5,3							1	3,8	1	0,5
	%					100,0								100		100	
Dienswerkers	N																
	%																
Voormanne en toesighouers	N					1	5,3	13	7,2					6	23,1	15	7,8
	%					16,6		86,7						100		100	
Ambagsmanne en vakleerlinge	N					9	47,4							11	42,3	2	1,0
	%					81,8								100		100	
Nie-gesertifiseerde ambagsmanne	N							2	1,1							4	2,1
	%							50,0								100	
Operateurs	N							104	57,8							107	55,7
	%							97,2								100	
Halfgeskoolde werkers	N							30	16,7							32	16,7
	%							93,8								100	
Arbeiders	N							31	17,2							31	16,1
	%							100,0								100	
TOTAAL	N					19	100	180	100					26	100	192	100
	%					73,1		93,8						100		100	

TABEL 5.2

VAKATURES VOLGENS BEROEPSGROEP, KWALIFIKASIEVEREISTE EN VOLKSGROEP

Beroepsgroep		Kwalifikasievereiste															
		Geen en/of beroepsopleiding				Lees en skryf tot st. 2 en/of beroepsopleiding				St. 3 tot st. 5 en/of beroepsopleiding				St. 6 tot st. 7 (skolasties of tegnies)			
		Blank		Nie-Blank		Blank		Nie-Blank		Blank		Nie-Blank		Blank		Nie-Blank	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Professionele, semi-professionele	N																
en tegniese werkers	%																
Besturende en uitvoerende werkers	N																
	%																
Klerklike werkers	N																
	%																
Verkoops- en verwante werkers	N																
	%																
Vervoerwerkers	N																
	%																
Dienswerkers	N																
	%																
Voormanne en toesighouers	N							1	50,0							1	100,0
	%							6,7								6,7	
Ambagsmanne en vakleerlinge	N																
	%																
Nie-gesertifiseerde ambagsmanne	N			1	3,1							1	3,1				
	%			25,0								25,0					
Operateurs	N							1	50,0			5	15,6				
	%							0,9				4,7					
Halfgeskoolde werkers	N											26	81,3				
	%											81,3					
Arbeiders	N			31	96,9												
	%			100,0													
TOTAAL	N			32	100			2	100			32	100			1	100
	%			16,7				1,0				16,7				0,5	

tabel vervolg

TABEL 5.2 VERVOLG

Beroepsgroep		Kwalifikasievereiste															
		St. 6 tot st. 7 plus beroepskwalifikasie				St. 8 tot st. 9 (skolasties of tegnies)				St. 8 tot st. 9 plus beroepskwalifikasie				St. 10 (skolasties of tegnies)			
		Blank		Nie-Blank		Blank		Nie-Blank		Blank		Nie-Blank		Blank		Nie-Blank	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Professionele, semi-professionele en tegniese werkers	N													1	50,0		
	%													100,0			
Besturende en uitvoerende werkers	N																
	%																
Klerklike werkers	N													1	50,0		
	%													20,0			
Verkoops- en verwante werkers	N																
	%																
Vervoerwerkers	N			1	1,6	1	100,0										
	%			100,0		100,0											
Dienswerkers	N																
	%																
Voormanne en toesighouers	N			2	3,2			1	100,0	5	100,0	10	16,7				
	%			13,3				6,7		83,3		66,7					
Ambagsmanne en vakleerlinge	N																
	%																
Nie-gesertifiseerde ambagsmanne	N			2	3,2												
	%			50,0													
Operateurs	N			51	82,3							50	83,3				
	%			47,7								46,7					
Halfgeskoolde werkers	N			6	9,7												
	%			18,8													
Arbeiders	N																
	%																
TOTAAL	N			62	100	1	100	1	100	5	100	60	100	2	100		
	%			32,3		3,8		0,5		19,2		31,3		7,7			

tabel vervolg

TABEL 5.2 VERVOLG

Beroepsgroep		Kwalifikasievereiste											
		St. 10 plus beroeps= kwalifikasie				B-graad en/of verdere opleiding				Totaal			
		Blank		Nie-Blank		Blank		Nie-Blank		Blank		Nie-Blank	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Professionele, semi-professionele en tegniese werkers	N									1	3,8		
	%									100			
Besturende en uitvoerende werkers	N												
	%												
Klerklike werkers	N	2	12,5			2	100,0			5	19,2		
	%	40,0				40,0				100			
Verkoops- en verwante werkers	N	2	12,5							2	7,7		
	%	100,0								100			
Vervoerwerkers	N									1	3,8	1	0,5
	%									100		100	
Dienswerkers	N												
	%												
Voormanne en toesighouers	N	1	6,3							6	23,1	15	7,8
	%	16,7								100		100	
Ambagsmanne en vakleerlinge	N	11	68,8	2	100,0					11	42,3	2	1,0
	%	100,0		100,0						100		100	
Nie-gesertifiseerde ambagsmanne	N											4	2,1
	%											100	
Operateurs	N											107	55,7
	%											100	
Halfgeskoolde werkers	N											32	16,7
	%											100	
Arbeiders	N											31	16,1
	%											100	
TOTAAL	N	16	100	2	100	2	100			26	100	192	100
	%	61,5		1,0		7,7				100		100	

Volgens tabel 5.2 word daar net vir 32 (16,7%) vakatures vir Nie-Blankes, in vergelyking met (tabel 4.1) 1406 (50,5%) werkgeleenthede vir Nie-Blankes geen kwalifikasievereiste gestel nie. Verder word daar vir 126 (65,6%) vakatures vir Nie-Blankes in vergelyking met 967 (27,4%) werkgeleenthede vir Nie-Blankes 'n kwalifikasievereiste van st. 6 en hoër gestel. Aan die poste wat vakant is, word dus aanmerklik hoër kwalifikasievereistes gestel as wat van die arbeidsmag as geheel vereis word.

6 GROEI IN WERKGELEENTHEDE

6.1 GROEI IN WERKGELEENTHEDE, MAART 1973 TOT MAART 1974

In tabel 6.1 word die groei in werkgeleenthede aangegee volgens beroepsgroep en nywerheidsektor. Verder word die groei in werkgeleenthede vir die volksgroepe afsonderlik in tabelle 6.2 en 6.3 volgens beroepsgroep en nywerheidsektor ontleed. Sommige nywerhede was nie in staat om werkgeleenthede vir 1973 te verstrek nie. Die werkgeleenthede in hierdie nywerhede, wat tydens die opname 911 beloop het, is nie in ag geneem by die berekening van die groei in werkgeleenthede nie.

Volgens tabelle 6.1, 6.2 en 6.3 het werkgeleenthede (waar gegewens wel beskikbaar was) met 1082 toegeneem wat neerkom op 'n groeikoers van 49,8 persent. By die interpretasie van die groeikoers volgens beroepsgroep en nywerheidsektor moet in gedagte gehou word dat, alhoewel die groeikoers in sommige beroepsgroepe of nywerheidsektore besonder hoog is, is die getal werkgeleenthede ter sprake soms baie klein. Die groei in werkgeleenthede in hierdie beroepsgroepe en nywerheidsektore verteenwoordig dan slegs 'n relatiewe klein persentasie van die totale groei in werkgeleenthede. Daar moet dus eintlik gelet word op die bydrae wat die verskillende beroepsgroepe en nywerheidsektore afsonderlik tot die totale groei in werkgeleenthede lewer.

Volgens tabelle 6.2 en 6.3 het werkgeleenthede vir Blankes met 162 toegeneem wat 'n groeikoers gee van 46,7 persent. Volgens tabel 6.2 is die bydrae van die beroepsgroepe klerklike werkers en ambagsmanne en vakleerlinge tot hierdie groei die belangrikste. Werkgeleenthede in die beroepsgroepe het oor die periode 1973 tot 1974 met 87 toegeneem wat 53,7 persent van die totale groei in werkgeleenthede vir Blankes uitmaak. Die beroepsgroep professionele, semi-professionele en tegniese werkers toon die hoogste groeikoers vir 'n beroepsgroep ten opsigte van werkgeleenthede vir Blankes, maar daar moet in gedagte gehou word dat die getalle in hierdie beroepsgroep relatief klein in vergelyking met

TABEL 6.1

GROEI IN WERKGELEENTHEDE VOLGENS BEROEPSGROEP EN NYWERHEIDSEKTOR
MAART 1973 TOT MAART 1974

Beroepsgroep	Nywerheidsektor															
	Voedsel, drank en tabak				Hout, houtprodukte en meubels				Papier, papierprodukte en drukwerk				Chemikalieë, rubber en plastiek			
	Werkgeleenthede		Groei	Groeikoers	Werkgeleenthede		Groei	Groeikoers	Werkgeleenthede		Groei	Groeikoers	Werkgeleenthede		Groei	Groeikoers
	1973	1974			1973	1974			1973	1974			1973	1974		
Professionele, semi-professionele en tegniese werkers													2	2		
Besturende en uitvoerende werkers	5	7	2	40,0	17	20	3	17,6	2	2			12	12		
Klerklike werkers	2	2			23	30	7	30,4	1	1			17	17		
Verkoops- en verwante werkers		1	1		4	4										
Vervoerwerkers	6	8	2	33,3	8	10	2	25,0					5	5		
Dienswerkers	1	1				4	4						5	5		
Voormanne en toesighouers					13	22	9	69,2					26	26		
Ambagsmanne en vakleerlinge	1	1			12	17	5	41,7	4	5	1	25,0	16	16		
Nie-gesertifiseerde ambagsmanne					41	47	6	14,6								
Operateurs	9	26	17	188,9	91	109	18	19,8					54	60	6	11,1
Halfgeskoolde werkers	15	19	4	26,7	80	131	51	63,8	5	5			25	26	1	4,0
Arbeiders	23	23			97	120	23	23,7	2	2			15	18	3	20,0
TOTAAL	62	88	26	41,9	386	514	128	33,2	14	15	1	7,1	177	187	10	5,6

tabel vervolg

TABEL 6.1 VERVOLG

Beroepsgroep	Nywerheidsektor															
	Minerale (nie-metaal)				Metaalprodukte, masjinerie en toerusting				Ander				Totaal			
	Werkgeleenthede		Groei	Groeikoers	Werkgeleenthede		Groei	Groeikoers	Werkgeleenthede		Groei	Groeikoers	Werkgeleenthede		Groei	Groeikoers
	1973	1974			1973	1974			1973	1974			1973	1974		
Professionele, semi-professionele en tegniese werkers					14	45	31	221,4					16	47	31	193,8
Besturende en uitvoerende werkers	8	8			32	51	19	59,4	2	5	3	150,0	78	105	27	34,6
Klerklike werkers	16	18	2	12,5	55	119	64	116,4					114	187	73	64,0
Verkoops- en verwante werkers					2	6	4	200,0					6	11	5	83,3
Vervoerwerkers	6	7	1	16,7	11	37	26	236,4					36	67	31	86,1
Dienswerkers					12	35	23	191,7					18	45	27	150,0
Voormanne en toesighouers	11	12	1	9,1	66	99	33	50,0					116	159	43	37,1
Ambagsmanne en vakleerlinge	9	9			39	83	44	112,8		1	1		81	132	51	63,0
Nie-gesertifiseerde ambagsmanne	8	8			65	102	37	56,9					114	157	43	37,7
Operateurs	23	21	-2	- 8,7	361	555	194	53,7	6	10	4	66,7	544	781	237	43,6
Halfgeskoolde werkers	75	84	9	12,0	289	573	284	98,3		5	5		489	843	354	72,4
Arbeiders	39	44	5	12,8	374	487	113	30,2	9	25	16	177,8	559	719	160	28,6
TOTAAL	195	211	16	8,2	1320	2192	872	66,1	17	46	29	170,6	2171	3253	1082	49,8

TABEL 6.2

GROEI IN WERKGELEENTHEDE VOLGENS BEROEPSGROEP EN VOLKSGROEP
MAART 1973 TOT MAART 1974

Beroepsgroep	Werkgeleenthede									
	Blank					Bantoe				
	Werkgeleentehede 1973	Werkgeleentehede 1974	Groei		Groeikoers per beroepsgroep	Werkgeleentehede 1973	Werkgeleentehede 1974	Groei		Groeikoers per beroepsgroep
Professionele, semi-professionele en tegniese werkers	12	28	N	16	133,3	4	19	N	15	375,0
			%	9,9				%	1,7	
Besturende en uitvoerende werkers	76	102	N	26	34,2	2	3	N	1	50,0
			%	16,0				%	0,1	
Klerklike werkers	79	121	N	42	53,2	30	54	N	24	80,0
			%	25,9				%	2,7	
Verkoops- en verwante werkers	6	11	N	5	83,3			N		
			%	3,1				%		
Vervoerwerkers	3	4	N	1	33,3	32	62	N	30	[illegible]
			%	0,6				%	3,3	
Dienswerkers	7	13	N	6	85,7	11	32	N	21	190,9
			%	3,7				%	2,3	
Voormanne en toesighouers	59	79	N	20	33,9	49	72	N	23	46,9
			%	12,3				%	2,6	
Ambagsmanne en vakleerlinge	74	119	N	45	60,8	4	10	N	6	150,0
			%	27,8				%	0,7	
Nie-gesertifiseerde ambagsmanne	18	18	N			94	135	N	41	43,6
			%					%	4,6	
Operateurs	9	10	N	1	11,1	528	761	N	233	44,1
			%	0,6				%	25,9	
Halfgeskoolde werkers	4	4	N			482	827	N	345	71,6
			%					%	38,4	
Arbeiders			N			555	715	N	160	28,8
			%					%	17,8	
TOTAAL	347	509	N	162	46,7	1791	2690	N	899	50,2
			%	100				%	100	

tabel vervolg

TABEL 6.2 VERVOLG

Beroepsgroep	Werkgeleenthede: Ander — Werkgeleenthede 1973	Werkgeleenthede 1974	Groei		Groeikoers per beroepsgroep	Totaal — Werkgeleenthede 1973	Werkgeleenthede 1974	Groei		Groeikoers per beroepsgroep
Professionele, semi-professionele en tegniese werkers			N			16	47	N	31	193,8
			%					%	2,9	
Besturende en uitvoerende werkers			N			78	105	N	27	34,6
			%					%	2,5	
Klerklike werkers	5	12	N	7	140,0	114	187	N	73	64,0
			%	33,3				%	6,7	
Verkoops- en verwante werkers			N			6	11	N	5	83,3
			%					%	0,5	
Vervoerwerkers	1	1	N			36	67	N	31	86,1
			%					%	2,9	
Dienswerkers			N			18	45	N	27	150,0
			%					%	2,5	
Voormanne en toesighouers	8	8	N			116	159	N	43	37,1
			%					%	4,0	
Ambagsmanne en vakleerlinge	3	3	N			81	132	N	51	63,0
			%					%	4,7	
Nie-gesertifiseerde ambagsmanne	2	4	N	2	100,0	114	157	N	43	37,7
			%	9,5				%	4,0	
Operateurs	7	10	N	3	42,9	544	781	N	237	43,6
			%	14,3				%	21,9	
Halfgeskoolde werkers	3	12	N	9	300,0	489	843	N	354	72,4
			%	42,9				%	32,7	
Arbeiders	4	4	N			559	719	N	160	28,6
			%					%	14,8	
TOTAAL	33	54	N	21	63,6	2171	3253	N	1082	49,8
			%	100				%	100	

TABEL 6.3

GROEI IN WERKGELEENTHEDE VOLGENS NYWERHEIDSEKTOR EN VOLKSGROEP

MAART 1973 TOT MAART 1974

Nywerheidsektor	Werkgeleenthede									
	Blank					Bantoe				
	Werkgeleentehede 1973	Werkgeleentehede 1974	Groei		Groeikoers per sektor	Werkgeleentehede 1973	Werkgeleentehede 1974	Groei		Groeikoers per sektor
Voedsel, drank en tabak	12	15	N	3	25,0	50	73	N	23	46,0
			%	1,9				%	2,6	
Hout, houtprodukte en meubels	54	71	N	17	31,5	309	418	N	109	35,3
			%	10,5				%	12,1	
Papier, papierprodukte en drukwerk	11	12	N	1	9,1	3	3	N		
			%	0,6				%		
Chemikalieë, rubber en plastiek	61	61	N			115	125	N	10	8,7
			%					%	1,1	
Minerale (nie-metaal)	45	47	N	2	4,4	150	164	N	14	9,3
			%	1,2				%	1,6	
Metaalprodukte, masjinerie en toerusting	162	297	N	135	83,3	1149	1867	N	718	62,5
			%	83,3				%	79,9	
Ander	2	6	N	4	200,0	15	40	N	25	166,7
			%	2,5				%	2,8	
TOTAAL	347	509	N	162	46,7	1791	2690	N	899	50,2
			%	100				%	100	

tabel vervolg

TABEL 6.3 VERVOLG

Nywerheidsektor	Werkgeleenthede									
	Ander					Totaal				
	Werkgeleenthede 1973	Werkgeleenthede 1974	Groei		Groeikoers per sektor	Werkgeleenthede 1973	Werkgeleenthede 1974	Groei		Groeikoers per sektor
Voedsel, drank en tabak			N			62	88	N	26	41,9
			%					%	2,4	
Hout, houtprodukte en meubels	23	25	N	2	8,7	386	514	N	128	33,2
			%	9,5				%	11,8	
Papier, papierprodukte en drukwerk			N			14	15	N	1	7,1
			%					%	0,1	
Chemikalieë, rubber en plastiek	1	1	N			177	187	N	10	5,6
			%					%	0,9	
Minerale (nie-metaal)			N			195	211	N	16	8,2
			%					%	1,5	
Metaalprodukte, masjinerie en toe=rusting	9	28	N	19	211,1	1320	2192	N	872	66,1
			%	90,5				%	80,6	
Ander			N			17	46	N	29	170,6
			%					%	2,7	
TOTAAL	33	54	N	21	63,6	2171	3253	N	1082	49,8
			%	100				%	100	

sommige ander groepe is. Volgens tabel 6.3 het werkgeleenthede vir Blankes in die metaalsektor met 135 toegeneem wat 83,3 persent van die totale toe= name in werkgeleenthede vir Blankes uitmaak.

Volgens tabelle 6.2 en 6.3 is die groei in werkgeleenthede vir Bantoes 899 wat 'n groeikoers gee van 50,2 persent. Die groei in werkgeleent= hede vir Bantoes is dus effens hoër as dié vir Blankes. Blykens tabel 6.2 het die beroepsgroepe operateurs, halfgeskooldes en arbeiders die belangrikste bydraes tot hierdie groei gelewer, met 'n toename van 738 of 82,1 persent van die totale toename in werkgeleenthede vir Bantoes.

Die beroepsgroep professionele, semi-professionele en tegniese werkers, soos by Blankes, toon die hoogste groeikoers naamlik 375 persent. Alhoewel die getalle in hierdie beroepsgroep relatief klein is, is die groei van 15 werkgeleenthede vir Bantoes wel noemenswaardig. Volgens tabel 6.3 speel die metaalsektor ook die oorheersende rol ten opsigte van groei in werk= geleenthede vir Bantoes, waar die bydrae van hierdie sektor 718 (79,9%) is, uit 'n totale toename van 899 werkgeleenthede vir Bantoes.

In 1973 was die verhouding van werkgeleenthede vir Blankes tot Nie-Blankes 1:5,3. In 1974 is die verhouding 1:5,4. Werkgeleenthede vir Nie-Blankes het dus oor dié tydperk slegs effens vinniger as dié vir Blankes toegeneem.

6.2 GROEI IN WERKGELEENTHEDE, 1970 TOT 1974

In tabel 6.4 word groei in werkgeleenthede aangegee volgens nywer= heidsektor en volksgroep. Die stand van werkgeleenthede gedurende 1970 in die Britsgebied is verkry uit die Navorsingsverslag wat handel oor die werkgeleent= hede in die grensgebiede naby die Tswanatuisland(kyk lys van publikasies). Die werkgeleenthede wat gedurende 1974 in die voedsel-, drank- en tabaksektor voorgekom het, is nie vergelykbaar met die 1970-opname nie, omdat dié opname die hele distrik van Brits ingesluit het. 'n Groot fabriek in dié sektor wat in die distrik geleë is, is nie by die 1974-opname betrek nie.

Volgens tabel 6.4 het die werkgeleenthede (voedsel-, drank- en tabak= sektor uitgesluit) met 3687 van 381 in 1970 tot 4068 in 1974 toegeneem. Dit

TABEL 6.4

GROEI IN WERKGELEENTHEDE VOLGENS NYWERHEIDSEKTOR EN VOLKSGROEP 1970 TOT 1974

Nywerheidsektor	Werkgeleenthede											
	Blank				Nie-Blank				Totaal			
	Werk= ge= leent= hede 1970	Werk= ge= leent= hede 1974	Groei	Groei= koers per sektor	Werk= ge= leent= hede 1970	Werk= ge= leent= hede 1974	Groei	Groei= koers per sektor	Werk= ge= leent= hede 1970	Werk= ge= leent= hede 1974	Groei=	Groei= koers per sektor
Hout, houtprodukte en meubels	7	71	64	78,5	30	443	413	96,0	37	514	477	93,1
Papier, papierprodukte en drukwerk	18	12	-6	-9,6	4	3	-1	-6,9	22	15	-7	-9,1
Chemikalieë, rubber en plastiek		61	61			126	126			187	187	
Minerale (nie-metaal)	3	47	44	99,0	64	164	100	26,5	67	211	144	33,2
Metaalprodukte, masjinerie en toerusting	62	416	354	60,9	193	2679	2486	67,1	255	3095	2840	86,7
Ander		6	6			40	40			46	46	
TOTAAL	90	613	523	61,5	291	3455	3164	85,6	381	4068	3687	80,8

gee 'n jaarlikse groeikoers van 80,8 persent. Werkgeleenthede vir Blankes het gegroei met 523 (61,5%) en die metaalsektor het die grootste bydrae tot die groei gelewer naamlik 354 werkgeleenthede. By die werkgeleenthede vir Nie-Blankes was die groei 3164, wat 'n groeikoers van 85,6 persent gee. Die metaalsektor se bydrae tot die groei in werkgeleenthede vir Nie-Blankes, naamlik 2486, was hier ook die belangrikste.

Van alle sektore was die jaarlikse groeikoers (93,1%) in die hout-sektor, met die skepping van 477 nuwe werkgeleenthede, oor die tydperk die hoogste.

Volgens tabel 6.4 was die verhouding van werkgeleenthede vir Blankes tot die vir Nie-Blankes (voedsel-, drank- en tabaksektor uitgesluit) in 1970 1:3,2 en in 1974 1:5,6. Werkgeleenthede vir Nie-Blankes het dus gedurende hierdie tydperk vinniger as dié vir Blankes toegeneem.

7 GEMIDDELDE LOON VERBONDE AAN WERKGELEENTHEDE VIR NIE-BLANKES

In tabel 7.1 word die gemiddelde weeklikse loon van die Nie-Blankes in rand ontleed volgens beroepsgroep, geslag en nywerheidsektor. Werkgewers is gevra (bylae B) om 'n gemiddelde loon te gee vir die werker of groep werkers in 'n bepaalde beroep met 'n bepaalde kwalifikasievereiste. Die gemiddelde loon wat in die tabelle aangegee word, is op die gewone manier bereken vir alle werkers in die verskillende nywerhede wat dieselfde beroep beoefen en van wie dieselfde kwalifikasies vereis word. Drie nyweraars was nie bereid om lone van werkers te verstrek nie. Hierdie nywerhede bied 720 werkgeleenthede en is buite rekening gelaat by die berekening van die gemiddelde loon verbonde aan werkgeleenthede. Vakatures wat bestaan, is ook buite rekening gelaat.

Tabel 7.1 toon dat die werkers in die hoër geskoolde beroepsgroepe soos professionele, semi-professionele en tegniese werkers, besturende en uit-voerende werkers, klerklike werkers, vervoerwerkers, voormanne en toesighouers en ambagsmanne en vakleerlinge 'n hoër loon ontvang as die in die laer geskoolde beroepsgroepe. Volgens tabel 7.1 is die loon in die papiersektor die hoogste maar die getal werkers is klein.

Die meerderheid werkers werk in die hout- en metaalsektor en by die vergelyking van hierdie twee sektore is die loon in die metaalsektor vir beide geslagte hoër as die in die houtsektor.

TABEL 7.1

GEMIDDELDE LOON PER WEEK IN RAND VAN NIE-BLANKIES VOLGENS BEROEPSGROEP, NYWERHEIDSEKTOR, VOLKSGROEP EN GESLAG

(a) Bantoes

Beroepsgroep	Nywerheidsektor															
	Voedsel, drank en tabak				Hout, houtprodukte en meubels				Papier, papierprodukte en drukwerk				Chemikalieë, rubber en plastiek			
	Manlik		Vroulik		Manlik		Vroulik		Manlik		Vroulik		Manlik		Vroulik	
	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$
Professionele, semi-professionele en tegniese werkers																
Besturende en uitvoerende werkers																
Klerklike werkers					4	20	3	15								
Verkoops- en verwante werkers																
Vervoerwerkers	4	16			9	23										
Dienswerkers					4	13										
Voormanne en toesighouers					2	19										
Ambagsmanne en vakleerlinge					4	20										
Nie-gesertifiseerde ambagsmanne					39	18										
Operateurs	14	11	14	6	93	14	6	12								
Halfgeskoolde werkers	16	9	1	10	84	13	45	8	1	28						
Arbeiders	21	7	2	8	90	12	26	7	2	18						
TOTAAL	55	9	17	6	329	14	80	8	3	21						

tabel vervolg

TABEL 7.1 VERVOLG

Beroepsgroep	Nywerheidsektor															
	Minerale (nie-metaal)				Metaalprodukte, masjinerie en toerusting				Ander				Totaal			
	Manlik		Vroulik		Manlik		Vroulik		Manlik		Vroulik		Manlik		Vroulik	
	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$
Professionele, semi-professionele en tegniese werkers					16	20							16	20		
Besturende en uitvoerende werkers	1	15			1	55							2	35		
Klerklike werkers					49	22	6	13					53	22	9	14
Verkoops- en verwante werkers																
Vervoerwerkers	7	26			42	27							62	26		
Dienswerkers					33	17	1	16					37	17	1	16
Voormanne en toesighouers	7	16			10	24							19	21		
Ambagsmanne en vakleerlinge					5	26							9	23		
Nie-gesertifiseerde ambagsmanne					64	21							103	20		
Operateurs	21	14			635	18	257	14	7	11	3	11	770	17	280	14
Halfgeskoolde werkers	75	11	9	9	345	16	61	12	1	10	4	7	522	15	120	10
Arbeiders	36	11	8	9	274	15	81	10	3	13	22	8	426	14	139	9
TOTAAL	147	12	17	9	1474	18	406	13	11	11	29	8	2019	17	549	12

tabel vervolg

TABEL 7.1 VERVOLG

(b) Kleurlinge en Asiërs

Beroepsgroep	Nywerheidsektor															
	Voedsel, drank en tabak				Hout, houtpro= dukte en meubels				Papier, papierpro= dukte en drukwerk				Chemikalieë, rub= ber en plastiek			
	Manlik		Vroulik		Manlik		Vroulik		Manlik		Vroulik		Manlik		Vroulik	
	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$
Professionele, semi-professionele en tegniese werkers																
Besturende en uitvoerende werkers																
Klerklike werkers																
Verkoops- en verwante werkers																
Vervoerwerkers					1	30										
Dienswerkers																
Voormanne en toesighouers					7	65										
Ambagsmanne en vakleerlinge					3	34										
Nie-gesertifiseerde ambagsmanne					2	28										
Operateurs	2	10			6	28										
Halfgeskoolde werkers					2	14										
Arbeiders					4	13										
TOTAAL	2	10			25	36										

tabel vervolg

TABEL 7.1 VERVOLG

Beroepsgroep	Nywerheidsektor															
	Minerale (nie-metaal)				Metaalprodukte, masjinerie en toerusting				Ander				Totaal			
	Manlik		Vroulik		Manlik		Vroulik		Manlik		Vroulik		Manlik		Vroulik	
	N	$\overline{X}$	N	$\overline{X}$	N	$\overline{X}$	N	$\overline{X}$	N	$\overline{X}$	N	$\overline{X}$	N	$\overline{X}$	N	$\overline{X}$
Professionele, semi-professionele en tegniese werkers																
Besturende en uitvoerende werkers																
Klerklike werkers					8	31	2	32					8	31	2	32
Verkoops- en verwante werkers																
Vervoerwerkers													1	30		
Dienswerkers																
Voormanne en toesighouers													7	65		
Ambagsmanne en vakleerlinge													3	34		
Nie-gesertifiseerde ambagsmanne					2	54							4	41		
Operateurs					1	20	2	20					9	23	2	20
Halfgeskoolde werkers					8	18	2	10					10	17	2	10
Arbeiders													4	13		
TOTAAL					19	27	6	21					46	31	6	21

8 SAMEVATTING

'n Werkgeleentheidsopname is in die sekondêre nywerhede in die Britsgebied gedurende Maart 1974 onderneem. Die vernaamste bevindings is die volgende:

8.1 Daar is met die opname bevind dat daar 4164 werkgeleenthede in 40 nywerhede voorkom. Die metaalsektor skep 3095 (74,3%) van hierdie werkgeleenthede.

8.2 Van die 4164 werkgeleenthede is 632 of 15,2 persent vir Blankes, 3473 of 83,4 persent vir Bantoes en 59 of 1,4 persent vir Kleurlinge en Asiërs. Die verhouding van werkgeleenthede vir Blankes tot dié vir Nie-Blankes is dus 1:5,6.

8.3 By die beroepstruktuur in die Britsgebied is die Blankes meer toegewys tot die hoër geskoolde beroepe, terwyl werkgeleenthede vir Nie-Blankes meer voorkom in die laer geskoolde beroepsgroepe. Daar het alreeds 'n mate van beroepsdiversifikasie plaasgevind by die Bantoes en daar bestaan reeds 'n aansienlike getal werkgeleenthede vir Bantoes in die hoër geskoolde beroepsgroepe, soos byvoorbeeld klerklike werkers (85); nie-gesertifiseerde ambagsmanne (137); voormanne en toesighouers (74) en vervoerwerkers (73).

8.4 Die verhouding van manlike werkers tot vroulike werkers is 4,7:1. In die beroepsgroep klerklike werkers kom 111 of 70,2 persent Blanke vroulike werkers voor. Die Bantoe vroulike werkers kom meestal in die beroepsgroepe operateurs, halfgeskoolde werkers en arbeiders voor, 592 of 98,3 persent.

8.5 Ten opsigte van kwalifikasievereistes word vir 617 (97,6%) van die werkgeleenthede vir Blankes 'n kwalifikasievereiste van st. 8 tot 9 en hoër gestel waarvan 266 (42,1%) in die st. 10 en beroepskwalifikasiekategorie val. Vir 3125 (89,9%) van die werkgeleenthede vir Bantoes word 'n kwalifikasievereiste van laer as st. 8 gestel, waarvan 1400 (40,3%) in die geen en/of beroepsopleiding-kategorie val. Hierdie syfer toon die belangrike rol wat indiensopleiding in die nywerhede speel.

8.6 Daar bestaan 218 vakatures in die gebied. Vir Blankes is daar 26 vakatures en vir Nie-Blankes 192 vakatures. Die arbeidstekort vir Blankes is 4,1 persent en vir Nie-Blankes 5,4 persent.

8.7 Die totale groei in werkgeleenthede in die Britsgebied van Maart 1973 tot Maart 1974 was 1082 wat 'n groeikoers gee van 49,8 persent. By die werkgeleenthede vir Blankes was die groei 162 met 'n groeikoers van 46,7 persent, en by die werkgeleenthede vir Bantoes 'n groei van 899 met 'n groeikoers van 50,2 persent. Die beroepsgroepe klerklike werkers en ambagsmanne en vakleerlinge het by die groei in werkgeleenthede vir Blankes die grootste bydrae gelewer, terwyl die beroepsgroepe operateurs, halfgeskoolde werkers en arbeiders by die groei in werkgeleenthede vir Bantoes die belangrikste bydrae gelewer het. Die metaalsektor het by die groei in werkgeleenthede vir Blankes sowel as Bantoes die belangrikste rol vervul.

8.8 Die totale groei (waar gegewens beskikbaar en vergelykbaar was) in werkgeleenthede in die Britsgebied vanaf 1970 tot 1974 was 3687 wat 'n jaarlikse groeikoers van 80,8 persent beteken. Werkgeleenthede vir Blankes het gegroei met 523 (61,5% per jaar) en werkgeleenthede vir Nie-Blankes met 3164 (85,6% per jaar).

Die metaalsektor alleen het 'n groei van 2840 werkgeleenthede getoon wat 'n jaarlikse groeikoers gee van 86,7 persent.

8.9 Die gemiddelde weeklikse loon vir al die manlike Bantoe werkers beloop R17 en vir die vroulike werkers R12. Die metaalsektor wat die grootste getal werkgeleenthede skep, betaal 'n gemiddelde weeklikse loon van R18 vir manlike Bantoe werkers en R13 vir vroulike Bantoe-werkers. Die gemiddelde weeklikse loon vir Kleurling- en Asiërwerkers beloop R31 vir manlike en R21 vir vroulike werkers.

BYLAE A

INDIVIDUELE BEROEPSVERDELING VOLGENS VOLKSGROEP, GESLAG EN VAKATURES

GEMIDDELDE LOON IN RAND PER WEEK VAN NIE-BLANKES VOLGENS BEROEP EN VOLKSGROEP

Beroep	Werkgeleenthede										Gemiddelde loon R per week			
	Blank			Bantoe			Ander			Totaal	Bantoe		Ander	
	Manlik	Vroulik	Vakatures	Manlik	Vroulik	Vakatures	Manlik	Vroulik	Vakatures		Manlik	Vroulik	Manlik	Vroulik
<u>Professionele, semi-professionele en tegniese werkers</u>														
Ingenieur – chemies	1									1				
– bedryfs	7									7				
– elektries	3									3				
– meganies	2									2				
– metallurgies	1									1				
– ander	2									2				
Chemikus, skeikundig	1			1						2				
Opleidingsbeampte, instrukteur			1	1						2	45			
Tegnici – bedryfs en meganies	2									2				
– ingenieurs	1									1				
– tekenaar elektries	2									2				
– tekenaar ander	3									3				
– inspekteur van fabrieke	4									4				
– inspekteur ander	11			9						20	20			
– inspekteur tegniese assistent				9						9	16			
Subtotaal	40		1	20						61	19			
<u>Besturende en uitvoerende werkers</u>														
Bestuurder – bemarking	1									1				
– produksie en fabriek	26	1								27				

tabel vervolg

BYLAE A VERVOLG

Beroep	Werkgeleenthede										Gemiddelde loon R per week			
	Blank			Bantoe			Ander			Totaal	Bantoe		Ander	
	Manlik	Vroulik	Vakatures	Manlik	Vroulik	Vakatures	Manlik	Vroulik	Vakatures		Manlik	Vroulik	Manlik	Vroulik
– hoof	53									53				
– handel, finansies	1									1				
– personeel (beampte)	4			1						5				
– inkope, verkope en voorraad	3									3				
– ander	5									5				
– assistent	3									3				
Maatskappysekretaris	2									2				
Administratiewe beampte		1								1				
Tegniese beheer- en kontrole= beampte	7			1						8	15			
Ander besturende en uitvoerende beamptes	5			1						6	55			
Subtotaal	110	2		3						115	35			
<u>Klerklike werkers</u>														
Boekhouer	16	9	3	1						29	45			
Finansiële klerk				4						4	18			
Tikster		7	1							8				
Stoorklerk	19			21	2		5			47	16	13	22	
Versendingsklerk	1			2	2					5	12	12		
Algemene administratiewe klerk	1	3		3	1					8		10		
Produksie-, fabrieksklerk	1			13						14	30			
Ander klerke (algemeen)	23	90	1	32	4		8	2		160	23	16	34	32
Subtotaal	61	109	5	76	9		13	2		275	22	14	29	32

tabel vervolg

BYLAE A VERVOLG

Beroep	Werkgeleenthede										Gemiddelde loon R per week			
	Blank			Bantoe			Ander			Totaal	Bantoe		Ander	
	Manlik	Vroulik	Vakatures	Manlik	Vroulik	Vakatures	Manlik	Vroulik	Vakatures		Manlik	Vroulik	Manlik	Vroulik
<u>Verkoops- en verwante werkers</u>														
Aankopers	1									1				
Toonbankassistent		2								2				
Ander verkoopswerker	6	3	2							11				
Subtotaal	7	5	2							14				
<u>Vervoerwerkers</u>														
Vragmotor-, afleweringsbestuurder	3		1	71		1	1			77	26		30	
Bode				1						1	15			
Subtotaal	3		1	72		1	1			78	26		30	
<u>Dienswerkers</u>														
Sekuriteitsbeampte	11			41	1					53	16	16		
Terreinman	2									2				
Kelner				3						3				
Kok				1						1				
Subtotaal	13			45	1					59	16	16		
<u>Voormanne en toesighouers</u>														
Metaal- en ingenieursbedryf	57			23		13				93	28			
Motorbedryf	11									11				
Elektriese bedryf	8		1							9				
Meubel- en houtbedryf	7		3	1		2	7			20	23		65	

tabel vervolg

BYLAE A VERVOLG

Beroep	Werkgeleenthede										Gemiddelde loon R per week			
	Blank			Bantoe			Ander			Totaal	Bantoe		Ander	
	Manlik	Vroulik	Vakatures	Manlik	Vroulik	Vakatures	Manlik	Vroulik	Vakatures		Manlik	Vroulik	Manlik	Vroulik
Ander bedrywe	3									3				
Werkswinkelvoorman		1								1				
Skofbaas				7						7				
Indunas (baasboys)				21			1			22	22			
Granietbedryf	3			7						10	16			
Rubberbedryf	9		2							11				
Subtotaal	98	1	6	59		15	8			187	24		65	
<u>Ambagsmanne en vakleerlinge</u>														
Ambagsmanne – ketelmaker	4									4				
– passer en draaier	28		6							34				
– instrumentmaker	9									9				
– gereedskapmaker	4									4				
– sweiser	9									9				
– motorwerktuigkundige	21									21				
– paneelklopper	2			2						4	25			
– verfspuitwerker	1			2						3	31			
– elektrisiën (algemeen)	15		5							20				
– motorelektrisiën	2									2				
– skrynwerker	2									2				
– setter (drukkersbedryf)	2									2				
– drukker	1									1				
– meubelmaker	3					2				5				
– stoffeerder	1									1				
– houtsnyer	2									2				
– masjienis (hout)	1						1			2			65	
– brood- en banketbakker	2									2				

tabel vervolg

BYLAE A VERVOLG

Beroep	Werkgeleenthede										Gemiddelde loon R per week			
	Blank			Bantoe			Ander			Totaal	Bantoe		Ander	
	Manlik	Vroulik	Vakatures	Manlik	Vroulik	Vakatures	Manlik	Vroulik	Vakatures		Manlik	Vroulik	Manlik	Vroulik
– letterkap en klipversierder	3									3				
Vakleerlinge – passer en draaier	4									4				
– sweiser	3			1						4	20			
– verfspuitwerker				1						1	19			
– elektrisiën (algemeen)	1									1				
– setter	1									1				
– drukker	1									1				
– meubelmaker	2			1			1			4	19		22	
– masjinis				2			1			3	22		16	
– borsel en kwas	1									1				
Subtotaal	125		11	9		2	3			150	24		34	
Nie-gesertifiseerde ambagsmanne														
Ander	8									8				
Gieter	2			3						5	55			
Gereedskapmaker	1									1				
Sweiser	2			30		1	2			35	24		54	
Masjinis (opsteller)	1			1						2				
Motorwerktuigkundige				9						9	22			
Paneelklopper				13						13	16			
Verfspuitwerkers	1			39		2				42	15			
Skilder						1				1				
Meubelmaker	2			36			1			39	18		32	
Stoffeerder				2			1			3	15		24	

tabel vervolg

Beroep	Werkgeleenthede										Gemiddelde loon R per week			
	Blank			Bantoe			Ander			Totaal	Bantoe		Ander	
	Manlik	Vroulik	Vakatures	Manlik	Vroulik	Vakatures	Manlik	Vroulik	Vakatures		Manlik	Vroulik	Manlik	Vroulik
Masjinis (houtbedryf)	1									1				
Subtotaal	18			133		4	4			159	19		41	
Operateurs														
Metaal-, elektriese bedryf														
Algemeen	4			175	188					367	14	14		
Puntsweiser				85	6	1				92	16	12		
Sny, boor en saag	5			24		1				30	16			
Staal, vou en pers				61			1			62	17		20	
Slypwerk				32	4					36	14	10		
Guillotine				36	8					44	15			
Ander				309	19	102				430	23	13		
Hout- en meubelbedryf														
Algemeen	1			35	28		4			68	13	15	28	
Saag				18		3				21	12			
Skaaf				5						5	17			
Polleer				15						15	18			
Skuur				6	2					8	18	12		
Houtfrees				8						8	17			
Tapmasjien				5						5	15			
Ander				4	4		2			10	14	12	27	
Tekstiel, klere en leer														
Algemeen				7	3					10	11	11		
Naaimasjien				4	12			2		18	19	19		20
Snyermasjien				3						3	25			

tabel vervolg

BYLAE A VERVOLG

Beroep	Werkgeleenthede										Gemiddelde loon R per week			
	Blank			Bantoe			Ander			Totaal	Bantoe		Ander	
	Man= lik	Vrou= lik	Vaka= tures	Man= lik	Vrou= lik	Vaka= tures	Man= lik	Vrou= lik	Vaka= tures		Man= lik	Vrou= lik	Man= lik	Vrou= lik
Voedsel-, drank- en tabakbedryf														
Algemeen				3	14		2			19	11	6	10	
Deegmengmasjien				4						4	11			
Ander				7						7	11			
Chemies- en rubberbedryf														
Ander				58			1			59				
Mineraal (nie-metaal)														
Poleer				13						13	12			
Saag				2						2	12			
Skuur				2						2	14			
Ander masjienoperateurs														
Vurkhyseroperateur				14						14	18			
Bewegende hyskraan				5						5	20			
Subtotaal	10			940	288	107	10	2		1357	20	14	23	20
Halfgeskoolde werkers														
Metaal en elektriese bedryf				440	66	30	8			544	16	12	18	
Hout en meubelbedryf				82	45		2	2		131	13	8	14	10
Voedsel, drank en tabakbedryf				16	1	2				19	9	10		
Chemies-, rubberbedryf en plastiek				20	4					24	10	7		
Drukkers en papierbedryf				1						1	28			

tabel vervolg

BYLAE A VERVOLG

Beroep	Werkgeleenthede										Gemiddelse loon R per week			
	Blank			Bantoe			Ander			Totaal	Bantoe		Ander	
	Manlik	Vroulik	Vakatures	Manlik	Vroulik	Vakatures	Manlik	Vroulik	Vakatures		Manlik	Vroulik	Manlik	Vroulik
Binder assistente		4								4				
Minerale (nie-metaal) bedryf				75	9					84	11	9		
Handlangers – skrynwerker				1						1				
– passer en draaier				5						5				
– elektries				4						4	18			
– motorwerktuigkundig				16						16	16			
– gereedskapmaker				4						4	15			
– algemeen				25						25	16			
– ander				4						4	18			
Subtotaal		4		693	125	32	10	2		866	15	10	17	10
Arbeiders				641	167	31	4			843	14	9	13	
Subtotaal				641	167	31	4			843	14	9	13	
Groottotaal	485	121	26	2691	590	192	53	6		4164	17	12	31	21

BYLAE B

WERKGELEENTHEDE IN DIE VERVAARDIGINGSEKTOR IN DIE GEDESENTRALISEERDE EN TUISLANDGROEIPUNTE

Beroepe in onderneming	Getal persone in diens by u onderneming vir elke groep						Vakatures per beroep		Gemiddelde Nie-Blanke lone per week				Minimum kwalifikasievereiste per beroep	Werkgeleentheid 1 jaar gelede		
	Blank		Bantoe		Ander				Bantoe		Ander					
	Man	Vrou	Man	Vrou	Man	Vrou	Blank	NB	Man	Vrou	Man	Vrou		Blank	Bantoe	Ander
1 Bestuurder/eienaar																
2 Rekenmeester/boekhouer																
3 Klerk (st. 8)																
4 Klerk (st. 10)																
5 Verkoopswerkers																
6 Vragmotorbestuurder																
7 Nagweg																
8																
9																
35 Ongeskoolde arbeiders																

LYS VAN PUBLIKASIES

1 TERBLANCHE, S.S. en HARTMAN, P., "Job opportunities in the border areas of the Orange Free State and Eastern Cape", S.A. Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing, Pretoria, 1972. (Verslag Nr. MM-33).

2 TERBLANCHE, S.S. en HARTMAN, P., "Job opportunities in the border areas of Natal", S.A. Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing, Pretoria, 1972. (Verslag Nr. MM-37).

3 BOSHOFF, F., Werkgeleenthede in die Noord-Sothogrensgebiede, S.A. Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing, Pretoria, 1972. (Verslag Nr. MM-29).

4 HARTMAN, P., Werkgeleenthede in die grensgebiede naby die Tswanatuisland, S.A. Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing, Pretoria, 1972. (Verslag Nr. MM-30).

5 HARTMAN, P. en TERBLANCHE, S.S., Werkgeleenthede in die Oos-Transvaalse grensgebiede, S.A. Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing, Pretoria, 1972. (Verslag Nr. MM-28).

6 WELTHAGEN, A.P.J., Werkgeleenthede in die Pietersburgse grensnywerheidsgebied in 1974, S.A. Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing, Pretoria, 1974. (Verslag Nr.M-N 17).

7 WELTHAGEN, A.P.J., Werkgeleenthede in die nywerheidsgroeipunt Potgietersrus in 1974, S.A. Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing, Pretoria, 1974. (Verslag Nr. M-N 18).

Durvil